

tanulók munkakedvét fokozzák és gátat vetni oly rendszereknek, melyek a gyermekeket elkészerítik. Franciaországban köztudat már, hogy nem a szülők és gyermekek vannak az iskoláért, de az iskola van a szülőkért és gyermekekért. Mi évtizedek óta mind jobban eltávolodunk ettől a mentalitástól. A mi társadalmi rendünk végig akarja egyformásítani az embereket s ezt az egyformásítást már a gyermekeken akarja megkezdeni. A gyermeki egyéniség vizsgálatát rábizzák az elméleti pedagógusokra, a gyermektanulmányozókra, a gyakorló pedagógusok csak a hatalom kivánságaival szemben mutatnak ösztönös érzékenységet s annál nagyobb értetlenséggel állnak meg a napról-napra jobban elterjedő diákrtragédiákkal szemben. A pedagógus csak a jegyek rubrikáit látja, az ideg orvos csak az ideges gyermeket, de egyik sem veszi észre, hogyan vezet az ut a gazdasági válságtól a gyermek idegének megromlásáig és az öngyilkossáig.

Kemény Gábor

A Z IDEI CSEHSZLOVÁK ÁLLAMDIAK. A csehszlovák államdíjak, melyeket — mint mindig — most is október 28-án, a csehszlovák köztársaság megalakulásának évfordulóján osztottak ki, ez évben meglepetésszerűen úgyszólván kizárólag a haladó gondolat megtestesítőinek juttatták. A szépirodalmi díjat *Jaroslav Seifert* „Ruce Venusiny” (Vénusz kezei) című verskötetéért, továbbá *F. X. Salda* „Drevoryty staré i nové” (Régi és új fametszetek) című novelláskötetéért, *Laco Novomesky* „Otvorené okna” (Nyitott ablakok) című verskötetéért és *Egon Hostovsky* „Zhár” (Gyújtogató) c. regényéért kapta. A drámairás államdíját *František Langer*, az avantgardista színműíró „Jizdni hlidka” (Lovasjárőr) című darabjáért, a rendezői művészet díját pedig a D 37 zseniális rendezője, *E. F. Burian* színházi rendezéseért. A színjátszás államdíját ezidén nem osztották ki. (A díjra egyébként *Hugo Haas* neves cseh filmszínészt ajánlotta a bíráló-bizottság, ám az egyik regresszív beállítású miniszter közbelépésére a közoktatásügyi minisztérium eltekintett a díj kiadásától.) Az állami zenedíjat a cseh filharmonikusok kapták, különös tekintettel a külföldön végzett tevékenységükre. Ezenkívül egy díjat a csehszlovákiai kisebbségi német irodalom megjutalmazására is fordítottak. Ezt a díjat *Emil Merker* kapta lírai alkotásáért.

A csehszlovák kulturális életben mindig kimagasló eseményszámba ment az államdíjak kiosztása. Ám az idej államdíjak kiosztása annál is inkább felfigyeltető eseménynek számít, mert a kiosztott díjakkal — ismételten leszögezzük — olyan írókat és művészeket tiszteltek meg és tüntettek ki, akik a haladás frontján foglalnak helyet. Örömmel és elégtétellel állapítjuk meg ezt, mert hiszen ez a siker komoly bizonyítéka annak, hogy a Buriánok, Novomeskyk és Saldák művészetre rangot és értéket képvisel. De bizonyítja ez azt is, hogy a csehszlovák állam illetékes tényezői a díjkiosztásnál a demokrácia elveit tartották szem előtt és azok munkáját találták alkalmasnak arra, hogy erkölcsi elismerésben és anyagi támogatásban részesítsék. Természetesen politikai és más szempontok is közrejátszhattak a díjak kiosztásánál. Lehetséges, hogy a nemzetművelődési minisztérium taktikai sakkhúzásnak szánta az idej díjkiosztó tevékenységét. Azonban szerfölött jellemző és mindenesetre gondolkodásra késztet az a tény, hogy a regresszió képviselői közül ezidén senkit sem jutalmaztak meg az államdíjjal. Ha a kitüntetett írók és művészek nem is tartoznak kivétel nélkül a következetes haladók arcvonálahoz, mégis olyan személyeket ért a kitüntetés, akiknek munkái az örök emberi humánusért folytatott harcban és az igazságért való küzdelem jegyében fogantak.

Az immár harmadizben kitüntetett Frantisek Langer, aki először *Periferie* című darabjával hívta fel magára a figyelmet (a darabot *Külváros* címmel a magyar színpadok is többször sikerrel előadták), minden munkájában a nincstelen, elesett, kitagadott emberek örök tragédiáját rajzolja biztos kézzel. F. X. Salda kitüntetésével az állam tulajdonképpen régi adósságának egy részletét róttá le a nagy cseh kritikussal és íróval szemben. (Ezuttal szépirodalmi munkásságát jutalmazta.) Salda, a forma és stílus nagyszerű mestereként mutatkozik be most megkoszorozott művében. Bátor és meg nem alkuvó szószólója, védelmezője a negyedik rend embereinek. A fiatal Laco Novomesky megjutalmazásával a szlovák líra egyik legtehetségesebb baloldali képviselőjét részesítették megérdemelt kitüntetésben. A komoly és következetes osztályharcos költő legjelentősebb alkotása az *Otvorené okno* című kötet. E. F. Burian neve ma fogalom nemcsak csehszlovákiai, hanem külföldi viszonylatokban is. Színpada, a *D 37* az utóbbi években az új színművészeti törekvések legfigyelemreméltóbb porondjává vált. A cseh színművészet történetében kimagasló helyet foglal el a *D 37*, ahol az új ember és új társadalom leg-égetőbb problémáit viszik a ma emberei elé.

A csehszlovák köztársaságban élő cseh, szlovák és német írók és művészek már évek hosszú sora óta elismerésben, anyagi megsegítésben részesülnek az állam részéről. Felmerül a kérdés, vajjon mi az oka annak, hogy a csehszlovákiai kisebbségi magyarság szellemi munkásai: írók, költők, művészek miért nem részesülnek ebben az elismerésben. A köztársaságban élő német kisebbségi írók évről-évre megkapják az államdíjat, vajjon nem kaphatnák-e ezt meg ugyanolyan joggal a magyar szellemi elit érdemes tagjai is? Vagy talán nem tartják a kisebbségi magyar írók munkáit érdemesnek és alkalmasnak a megjutalmazásra? Nem akarunk neveket és munkákat felsorolni, melyeket méltóknak tartunk a kitüntetésre. Tény azonban, hogy a csehszlovákiai magyar alkotók munkái között nem egy akadna, mely éppugy megérdemelné az elismerést, mint a csehszlovák köztársaság más nemzetének alkotásai. Nyitott kérdés marad, vajjon miért nem jutalmaztak meg eddig csehszlovákiai magyar művészt vagy költőt s vajjon sikerrel járna-e, ha ebben az ügyben, tegyük fel, a *Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság* tenné meg a kormány illetékes ténylezői felé a kezdeményező lépéseket.

Sándor László

GAZDASÁGI KÉRDÉSEK

A MÁSODIK NÉMET NÉGYÉVES TERV KÜSZÖBÉN

Az első négyéves terv Körülbelül vége felé jár az első, u. n. politikai négyéves terv megvalósítása. A program célja — felfegyverkezés minden vonalon — nagyrészt megvalósult és ennek révén a 6 millió munkanélküliből, akiket Hitler a weimari köztársaságtól átvett, ma hivatalos kimutatás szerint csak 1 millió a munkanélküli. Pontosán nem tudhatjuk, mibe került a német felfegyverkezés, mert Hitlerék nem számolnak el a közpénzekkel. Mindenesetre azonban számos milliárd márkáról van szó, amelyet elvontak a termékeny gazdasági élettől, hogy terméketlen fegyverkezésbe ruházzák be. A beruházás ideje alatt ugyan foglalkozást nyert számos munkás, de a beruházott tőke egyszer és mindenkorra megsemmisült. A német újrafegyverkezésért a német nép nagy